

polity | پالیته، مجموعه‌ی متفکران مطرح معاصر

فلسفه‌ای در باب امر نو

نویسنده: اد پلوث

مترجمان: امیر خراسانی، محمدعلی غزنوی

بدی-و

آوند دانش

فهرست مطالب

پانزده	راهنمای حروف اختصاری آثار بدیو
۱	درآمد
۲۹	۱ پیشینه‌ی فلسفی بدیو
۵۱	۲ هستی و رخداد
۸۵	۳ وضعیت‌ها و رخدادها
۱۱۵	۴ منطق جهان‌ها
۱۴۵	۵ بی‌کرانگی و حقیقت
۱۷۵	۶ نظریه‌های سوژه نزد بدیو
۲۱۳	۷ اخلاق و اثرات
۲۵۵	۸ سیاست
۲۸۹	نتیجه‌گیری
۳۰۷	واژه‌نامه
۳۲۱	کتابنامه

پیشینه‌ی فلسفی بدیو

آلن بدیو در سال ۱۹۳۷ در مراکش که در آن زمان تحت‌الحمایه‌ی فرانسه بود، به دنیا آمد. والدینش از شهروندان فرانسوی و هر دو تحصیل کرده و فارغ‌التحصیل آکادمی معتبر اِکول نِرمال سوپریور^۱ فرانسه بودند. مادرش ادبیات خوانده بود و پدرش در رشته‌ی ریاضیات فارغ‌التحصیل شده بود. بدیو اخیراً در زندگی‌نامه‌ی کوتاه‌ش کار خود را هم‌گرایی دو رشته‌ی متفاوتی دانسته که والدینش در آن تحصیل کرده بودند: «من دانش‌آموخته و استاد آکادمی ENS هستم، اما استاد چه رشته‌ای؟ فلسفه. به عبارت دیگر، شاید تنها راه ممکن برای حفظ این نسبت دوگانه و سیروسلوک آزادانه بین ادبیات مادری و ریاضیات پدری» (PB). پدرش که در جنگ جهانی دوم با سازمان‌های مقاومت حشرونشر داشت، ریاضی درس می‌داد و مدتی پس از جنگ، تحت حمایت حزب سوسیالیست به‌سمت شهردار تولوز برگزیده شد.

وقتی بدیو در اواخر دهه‌ی ۱۹۵۰ وارد اِکول نِرمال شد، به‌قول خودش یکی از هواداران سارتر بود. او در کتاب منطق جهان‌ها می‌نویسد در آن

1. École Normale Supérieure (ENS)

نماینده‌ی گرایش فلسفی خاصی ایفای نقش می‌کند و بدیو می‌کوشد از این آثار ادبی برای بیان مسائل فلسفی، سیاسی و جنسی عاشقانه بهره‌برد. قرار بود این دو رمان به‌همراه رمان دیگری با نام وحوش^۱ سه‌گانه‌ای را تشکیل دهند که البته هنوز خبری از آن نیست، هرچند بدیو سه دهه بعد در ۱۹۹۷ رمان دیگری با نام تخت‌سنگ لخت^۲ به چاپ رسانید. هیچ‌یک از این رمان‌ها و نمایشنامه‌های بدیو هنوز به انگلیسی منتشر نشده است.

اما بنا نبود دستاورد اصلی بدیو در حوزه‌ی ادبیات باشد، لاقلاً نه به این صورت. او در اواسط دهه‌ی ۱۹۶۰ مشغول همکاری با گروهی از دانشجویان وابسته به ENS بود که خود را «حلقه‌ی معرفت‌شناسی» می‌نامیدند و نشریه‌ای با عنوان دفترهای تحلیل و بررسی^۳ به طبع می‌رساندند. علایق مشترک این دانشجویان در ریاضیات، ساختارگرایی، مارکسیسم، روانکاوی و زبان، آن‌ها را به یکدیگر پیوند داده بود. این نشریه مقالات دانشجویان این حلقه و برخی متفکران برجسته‌ی روز از قبیل ژاک لاکان، میشل فوکو، ژاک دریدا، لویی آلتوسر، کلود لوی استروس و ژرژ کانگیسم را به چاپ می‌رساند. سهم خود بدیو در این نشریه دو مقاله بود که جزو اولین آثار فلسفی او به شمار می‌رود: عنوان یکی از آن‌ها «براندازی بس‌خُرد»^۴ (۱۹۶۸) بود و دیگری «علامت و فقدان: در باب صفر»^۵ (۱۹۶۹) نام داشت. همان‌گونه که از عناوین این مقالات برمی‌آید، باید به گرایش ریاضیاتی این آثار اولیه توجه کرد. علاقه‌ی بدیو به تلفیق فرمالیسم

زمان یکی از استادانش تصور می‌کرد بدیو شاگرد مستعدی است؛ اما وقتش را با پیروی از هستی و نیستی^۱ سارتر تلف می‌کند (LM 580)! سارتر احتمالاً برجسته‌ترین روشن‌فکر عمومی فرانسه‌ی آن روزگار بود که فلسفه را با آثاری در زمینه‌ی تئاتر، رمان و کنشگری^۲ درمی‌آمیخت. گویا الگوی بدیو نیز همو بوده است. سارتر نیز چندی روزنامه‌نگاری کرد و در ۱۹۶۰ اخبار اعتصابی در بلژیک را پوشش داد. همچنین در سال‌های ۷-۱۹۶۶ در شهر رَنس سرگرم تدریس فلسفه بود تا اینکه در ۱۹۶۹ مدرس دانشگاه تازه‌تأسیس پاریس ۸ در ونسن شد.

بدیو نیز همچون سارتر، در واقع از طریق ادبیات وارد دنیای نشر شد. اولین اثر او را در ۱۹۶۴، انتشارات خوش‌نام و پیشرو ادیسیون دو سوی^۳ چاپ کرد. رمان *المجسطی* ارجاعی است به کتابی با همین عنوان از بطلمیوس در زمینه‌ی نجوم.^۴ این رمان را می‌توان با تسامح، داستانی بسیار تجربی^۵ خواند. همین مطلب در خصوص پورتولان نیز صدق می‌کند. پورتولان^۶ دنباله‌ی رمان قبلی بود و در ۱۹۶۷ به چاپ رسید. تأثیر سارتر در این دو رمان مشهود است، تا جایی که در آن‌ها هر شخصیت در جایگاه

1. *Being and Nothingness: An Essay on Phenomenological Ontology/ L'être et le néant: Essai d'ontologie phénoménologique*

2. activism

3. Editions du Seuil

۴. *المجسطی (Almagestes)* رساله‌ای است از بطلمیوس که در قرن دوم میلادی در زمینه‌ی ریاضیات و نجوم به نگارش درآمده است. این کتاب نزد منجمان اسلامی از اهمیت بسزایی برخوردار بود. از همین رو، نام عربی با پیشوند «ال» معروف‌تر از نام اصلی خود کتاب است. یحیی برمکی اولین کسی بود که به ترجمه و تفسیر آن در دنیای اسلام توجه ویژه نشان داد و بعد از او نیز این کتاب بارها تفسیر، ترجمه یا تصحیح شد. - م.

۵. ادبیات تجربی (experimental) به دسته‌ای از نوشتارهای ادبی اطلاق می‌شود که بیش از هرچیز بر نوآوری و خصوصاً تکنیک تأکید می‌ورزند. اولین اثری که در این حوزه طبقه‌بندی شده، رمان *تریسترام شندی* نوشته‌ی لارنس استرن انگلیسی است. تی. اس. الیوت، ایزرا پاوند، جیمز جویس، ویرجینیا وولف و نویسندگان آوانگارد از دیگر هنرمندانی بودند که به این سبک روی آوردند. - م.

6. *Portulans*

1. *Bestiaires*

2. *Calme bloc ici-bas*

3. *Les Cahiers Pour L'analyse*

۴. "Infinitesimal Subversion": از آنجا که در ریاضیات در برابر واژه‌ی infinitesimal از معادل بس‌خرد استفاده می‌کنند، ما نیز در اینجا معنای منطقی و ریاضیاتی آن را لحاظ کرده‌ایم. - م.

5. "Mark and Lack: On Zero"